

figurlig talt, som de ville, kunne de ikke, naar de kastes paa det offentlige Fattigvæsen. Der har dog før været en Minister, der mente, at det var Samfundets Pligt at gribe ind og derved skaae Mange for at kastes paa Fattigvæsenet, som ved en Gaandsrækning i Tide kunne reddes. Jeg spørger, skulde det ikke være paa Tide at overveie, om det er forsvarligt at give 5-6 Millioner ud til det offentlige Fattigvæsen. Denne store Udgift er efter min Mening desværre et Vidnesbyrd om, at Samfundet ikke er indrettet paa forsvarlig Maade; thi det kan ikke gaa i Længden, at et Samfund ordner sig saaledes, at nogle Saa blive rige og leve i Vellevnet, idetmindste Nogle af dem, og Andre ikke ere istand til at skaffe deres Børn en ordentlig Opdragelse, hverken aandelig eller legemlig. Det er ikke nogen aldeles usand Skildring — den kan maasse være lidt overdreven — som har staaet i „Nationaltidende“. Det er i Hovedsagen en temmelig korrekt Skildring af Forholdene, saaledes som de ere paa Landet — i Hovedsagen, siger jeg, en temmelig korrekt Skildring, og naar der her i Thinget har været Tale om Oversald paa offentlige Gader, Veie og Stier, maa de Herrer ikke glemme, at det er Samfundet selv, der bærer en god Del af Ansvarret for, at disse Oversald finde Sted, ved den Opdragelse, der gives, og ved den Fattigforsørgelsesmaade, der finder Sted, og i det Hele ved den Maade, hvorpaa Samfundet er ordnet. Mine Herrer! Det gaar virkelig ikke, at Samfundet bliver ved at ordne sig i Længden paa den Maade og at staa i Længden paa det Standpunkt, som det nu staar paa, og som jeg her har skildret, og hvorom ganske vist det offentlige Fattigvæsen er et Vidnesbyrd. Jeg vil dernæst spørge, om det af en anden Grund er rigtigt at vende sig til Kommunerne. Vilde det ikke være rigtigere, at man hævdede den Sætning, at Arbeidet skal betale sig? Vilde det derfor ikke være rigtigere, at man søgte Arbeidsgiverne og ikke Kommunerne? Arbeidsgiverne have tidt de store Indtægter, der gaa op i hundrede Tusinder af Kroner, hvorimod Arbejderne ikke have det saaledes, at de kunne udstyre deres Børn aandelig og legemlig paa en forsvarlig Maade. (Suel: Kan De sætte det igjennem?) Jeg spørger det ærede Medlem, om han kan sætte igjennem, hvad han har foreslaaet. Naar jeg forresten her taler, som jeg gjør, gjør jeg det netop, fordi jeg har den Opfattelse, at der ikke er Udset til, at dette Lovforslag gaar igjennem. Derfor vil jeg sige fuldt ud, hvad jeg mener, og hvad der, om ikke bevidst, saa dog tilbøielig bevidst eller i hvert Fald ubevidst gaar igjennem Proletariatets Rækker; thi de Lærere, jeg her udtaler, ere ogsaa tilstede i Proletariatet. Lad os derfor søge til de rette Steder, søge til Arbeidsgiverne, til Storborgerne, til Fabrikantene, til Godsieerne, til Proprietarerne, til

Gaardmændene. Jeg skal, som det ærede Medlem, der sidder her ligeoverfor, ikke tale indskrænket, jeg skal lade Synet være saa langstrakt som muligt. Jeg skal ikke sige, om Gaardmanden eller Proprietaren eller den store Fabrikant er værst. Jeg antager, at der er braadne Kar i alle Lande, og jeg antager, at de kunne paa en Maade være lige gode og lige ringe. Der er kun den Forskel, at den, der har det største Antal Arbeidere i sit Brød, kommer til at gjøre den største Skade. Det var det, Lunde havde for Die i sin Plan, og den samme Tankegang var det, som Krebs ikke blev træt af at kæmpe for, at det var egenlig Arbeidsgiverne, vi skulde søge til og ikke Kommunerne. Kunde man sætte det foreliggende Lovforslag igjennem og derved hjælpe noget, vilde jeg sige, saa kunde man maasse gaa ind paa det, dette vilde under alle Omstændigheder noget forandre Stillingen; men efter min Opfattelse er der ikke Tale om at gennemføre nærværende Lovforslag, og saa siger jeg: Hvorfor saa ikke hævde det principielle Sted? Jeg har Intet at følge. Det Første var altsaa Kommunerne, det Næste er Staten; men nu siger jeg, at det er en betydelig Omvei, som Pengene skulle gaa. Først skulle de samles, som et æret Medlem sagde, der ikke er tilstede idag, nemlig det ærede Medlem fra Dønsø (Falbe-Hansen), igjennem Tolben, og saa komme Millionerne ind i Statskassen, og de afgive der en Maalestok for en Sum af Savn og Ribelser og Møje, og saa skulle de igjen tilbage til de smaa Klasser. Mener det ærede Medlem, at det er statsøkonomisk? Er det ikke en Slags Omvei at lade Pengene gaa? Jeg spørger kun. (Suel: Det er nødvendigt!). Ja, er det det, tror saa ikke det ærede Medlem, naar det er saa let at gennemføre dette Lovforslag, at man saa ogsaa kan gennemføre en Lovlov, som er i de smaa Klassers Interesse? Jeg er tilbøielig til at tro det. Altsaa, jeg siger, at det er en Omvei, men jeg erkjender, at kunne vi gennemføre det, skal der ikke komme det ærede Medlem og mig Meget imellem. Kunne vi gennemføre det, siger jeg, saa lad gaa; vi kunne ad anden Vej ramme Kapitalerne, vi kunne lægge en Formue- og Indkomstskat paa dem, det er jo egentlig Kapitalisterne, vi skulle ramme. Jeg skal endogsaa indrømme, skjøndt jeg just ikke sætter de to Ting i Sammenligning med hinanden, at jeg hellere vilde gaa med til at give Pengene hertil end til Rjødenshavns Befæstning, jeg vilde finde det mere forsvarligt at bruge Smaafolks Penge til det Formaal, her er Tale om, men Grundtanken, Principet er dog efter min Mening ikke rigtig. Dette med Hensyn til Statskistudet. Det principielle Standpunkt maa efter min Mening være det, at Arbeidet skal lønne sin Mand saaledes, at Manden kan være saaledes stillet, at han ikke i Sygdom og Alderdom skal være i nogen Nød, timelig talt. (Berg: Kan det det?) Ja! det kan det, det er